

Odborné termíny zo železničnej dopravnej technológie

Doprava	Úmyselný pohyb (jazda, plavba, let) dopravných prostriedkov po dopravných cestách alebo činnosť dopravných zariadení, ktorými sa uskutočňuje preprava.
Dopravná činnosť	Súhrn pracovných postupov zabezpečujúcich prevádzkovanie dráhy a dopravy na dráhe podľa platných prevádzkových predpisov a technologických postupov prevádzkovateľa dráhy a dopravcu.
Dopravná prevádzka	Súhrn procesov na dráhe uskutočňovaný pri obsluhu dráhy, organizovaní železničnej dopravy a riadenom pohybe železničného vozidla po dráhe.
Železničná prevádzka	Činnosti, ktorých predmetom je preprava osôb, zvierat a vecí, manipulácia s dráhovými vozidlami; vykonávajú sa podľa predpisov prevádzkovateľa dráhy a prevádzkovateľa dopravy na dráhe.
Dopravný proces	Súhrn časovo a vecne nadväzujúcich úkonov, ktorými sa uskutočňuje a zabezpečuje doprava.
Organizovanie dopravy na dráhe	Určovanie spôsobu a podmienok riadenia dopravy, zjednodušeného riadenia dopravy a operatívneho riadenia dopravy, sledovanie pohybu dráhových vozidiel a dopravnej priepustnosti dráhy.
Prevádzkovanie dráhy	Správa, obsluha a zabezpečenie prevádzky dráhy v stave, ktorý umožňuje bezpečnú a plynulú dopravu na dráhe a organizovanie dopravy na dráhe.
Prevádzkovateľ dráhy	Právnická alebo fyzická osoba, ktorá spĺňa podmienky na prevádzkovanie dráhy a má vlastnícke právo alebo právo používať dráhu.
Dopravca	Právnická alebo fyzická osoba prevádzkujúca dopravu pre cudziu alebo vlastnú potrebu.
Prevádzkovateľ dopravy na dráhe (dopravca)	Oprávnená právnická alebo fyzická osoba organizujúca a zabezpečujúca prevádzku dopravného prostriedku.
Železničný podnik	Podnikateľ, ktorého predmetom činnosti je poskytovanie dopravných služieb s cieľom zabezpečiť železničnú prepravu tovaru a osôb, pričom zabezpečuje aj trakciu, alebo len trakciu.
Manažér infraštruktúry (MI)	Subjekt (podnikateľ), ktorý prevádzkuje železničnú infraštruktúru.
One-Stop-Shop (OSS)	Národné kontaktné kancelárie pre zákazníkov manažérov infraštruktúry v rámci pôsobnosti RailNet Europe.
PATHFINDER	Informačný a komunikačný systém v rámci RailNet Europe pre plánovanie základného cestovného poriadku a jeho zmien v priebehu roka.
Poskytovateľ trakcie	Podnikateľ, ktorého predmetom činnosti je poskytovanie dopravných služieb s cieľom zabezpečiť železničnú prepravu tovaru a osôb,

	pričom zabezpečuje len ťažnú silu.
Služby manažéra infraštruktúry	Železničné služby poskytované všetkým užívateľom železničnej infraštruktúry nediskriminačným spôsobom, železničné podniky majú za úhradu nárok na minimálny prístupový balík k železničnej infraštruktúre, na traťový prístup k servisným zariadeniam, doplnkové služby a ostatné služby.
Minimálny prístupový balík	Minimálny rozsah poskytovaných služieb manažérom infraštruktúry, obsahuje spracovanie žiadosti o pridelenie kapacity; právo na využitie poskytnutej kapacity; použitie výhybiek a odbočiek; riadenie vlakov, vrátane signalizácie, regulácie, vybavenia, spojenia a zabezpečenia informácií o pohybe vlaku a ostatné informácie potrebné na uskutočňovanie alebo prevádzku dopravných služieb, na ktoré bola poskytnutá kapacita železničnej infraštruktúry.
Vedľajšie služby manažéra infraštruktúry	Služby poskytované dopravcom, môžu obsahovať: prístup k telekomunikačnej sieti, poskytovanie doplnkových informácií a technickú kontrolu vozidlového parku železničných vozidiel.
Doplnkové služby manažéra infraštruktúry	Služby poskytované nad rámec základného prístupového balíka, obsahujú najmä trakčný prúd, predbežné vykurovanie osobných vlakov, dodávku paliva, posunovanie a ostatné služby poskytované zariadeniami prístupových služieb, služby na základe špecifických dohôd so zákazníkmi o kontrole nebezpečného tovaru a o pomoci pri jazde mimoriadnych vlakov.
RailNetEurope	Združenie európskych manažérov infraštruktúry s cieľom harmonizovať podnikanie na európskej železničnej infraštruktúre.
Lokpool	Subjekt (podnikateľ), ktorý prenajíma hnacie dráhové vozidlá.
Vozňové pooly	Subjekty, ktoré prenajímajú špeciálne železničné vozne.
Regulačný orgán	Dráhový správny orgán, ktorý dohliada na dodržiavanie transparentných a nediskriminačných podmienok prístupu žiadateľov na železničnú sieť a pridelenia kapacity infraštruktúry.
Medzinárodná železničná únia (UIC)	Medzinárodná únia železníc, ktorá určuje a rozvíja celkové prepojenie železničného systému a umožňuje jeho interoperabilitu kvôli zlepšeniu železničnej konkurencieschopnosti.
Celoštátna dráha	Dráha, ktorá slúži celoštátnej verejnej železničnej doprave a medzinárodnej doprave.
Povolenie na prevádzkovanie dráhy	Súbor opatrení, ktoré musia byť splnené pred začatím prevádzkovania dráhy, t. j. platné povolenie regulačného orgánu; uzatvorenie zmluvy o prevádzkovaní dráhy s vlastníkom dráhy, ak sám nie je vlastníkom dráhy; zamestnávanie osôb, ktoré majú odbornú spôsobilosť, zdravotnú spôsobilosť a psychickú spôsobilosť na výkon práce.

Dopravná cesta	Priestor určený alebo vymedzený na dopravu (pozemné komunikácie, dráhy, vodné plochy, vzdušné priestory).
Železničná sieť	Železničné trate, stanice, terminály a všetky druhy pevných zariadení, ktoré sú potrebné na zaistenie bezpečnej a plynulej prevádzky železníc.
Trať	Vymedzený úsek dopravnej cesty medzi dvoma určenými miestami.
Traťový oddiel	Priestorový oddiel ohraničený aspoň z jednej strany oddielovým návěstidlom.
Medzistaničný oddiel	Priestorový oddiel ohraničený úrovňami vchodových návěstidiel staníc nerozdelený oddielovými návěstidlami na traťové oddiely.
Medzistaničný úsek	Šíra trať medzi susednými dopravňami s koľajovým rozvetvením ohraničená úrovňami vchodových návěstidiel bez ohľadu na to, či je rozdelená oddielovými návěstidlami na traťové oddiely.
Traťový úsek	Časť trate medzi dvoma určenými dopravňami s koľajovým rozvetvením.
Vlakový úsek	Taká časť trate, na ktorej je rovnaký charakter a intenzita dopravy.
Dopravňa	Miesto na dráhe určené na riadenie dopravy.
Hlásnica	Dopravňa na širšej trati bez traťového zabezpečovacieho zariadenia s telefonickým dorozumievaním.
Hradlo	Dopravňa bez koľajového rozvetvenia na širšej trati, ktorá je vybavená poloautomatickým traťovým zabezpečovacím zariadením.
Odbočka	Miesto na širšej trati umožňujúce prechod vlakov bez zastavenia z jednej trate na druhú alebo na inú dráhu.
Výhybňa	Dopravňa s koľajiskom na križovanie a predchádzanie vlakov.
Železničná stanica	Základný organizačný útvar pre železničnú dopravnú a prepravnú prevádzku; dopravňa s koľajovým rozvetvením umožňujúcim križovanie, predchádzanie vlakov a spravidla i prepravu cestujúcich, batožín, kusových zásielok a nákladu, s určeným výpravným oprávnením; pri väčšom koľajovom vybavení umožňuje aj rozrad'ovanie a zostavovanie súprav vozidiel.
Jazdná cesta	Spoločný názov pre vlakovú a posunovaciu cestu.
Interoperabilita	Schopnosť existujúceho železničného systému umožniť bezpečný a nerušený pohyb vlakov, ktoré dosahujú úroveň výkonnosti požadovanú pre železničný systém.
Prístupové podmienky	Podmienky, ktoré musia dopravca a manažér infraštruktúry splniť pred vstupom na dopravnú cestu.

Sieťové vyhlásenie	Dokument vydávaný manažérom infraštruktúry v zmysle práva EÚ, ktorý obsahuje prehľadné informácie pre súčasných i potenciálnych dopravcov o železničnej infraštruktúre, podmienkach pre vstup na železničnú infraštruktúru, zásady a postupy pri spoplatnení železničnej dopravnej cesty a pridelovaní kapacity dopravnej cesty.
Zmluva o prevádzkovaní celoštátnej alebo regionálnej dráhy	Zmluva, na základe ktorej vlastník dráhy určí požadované kvantitatívne a kvalitatívne parametre železničnej siete, riadiacich a zabezpečovacích systémov a ďalších potrieb.
Zmluva o prístupe na dopravnú cestu ŽSR – prístupová zmluva	Zmluva uzatvorená medzi infraštruktúrnym manažérom (v našich podmienkach ŽSR) a žiadateľom, obsahujúca požiadavky a podmienky na prevádzkovanie dopravy na železničnej sieti.
Žiadosť o pridelenie kapacity infraštruktúry	Žiadosť, ktorú podávajú železničné podniky a ich medzinárodné zoskupenia, ako aj iné osoby, ktoré majú záujem na jej získaní s cieľom prevádzkovať železničnú dopravu, najmä prevádzkovatelia kombinovanej dopravy, odosielatelia a príjemcovia tovaru.
Žiadosť o vlakovú trasu/kapacitu	Žiadosť o vlakovú trasu, ktorú predkladá dopravca prostredníctvom aplikácie PATHFINDER alebo aplikácie manažéra infraštruktúry, resp. písomne na predpísanom tlačíve.
Harmonogram zostavy grafikonu vlakovej dopravy	Harmonogram vychádzajúci z požiadaviek legislatívy EÚ a stanovujúci časový rámec pre splnenie podmienok na prístup na infraštruktúru.
Cena za použitie železničnej dopravnej cesty	Cena zverejnená vo výnose regulačného orgánu ako maximálna cena platná pre všetkých potenciálnych dopravcov oprávnených podnikat' v železničnej doprave.
Vlaková trasa	Časové pridelenie kapacity železničnej infraštruktúry pre jazdu vlaku, v užšom vnímaní grafické znázornenie cestovného poriadku vlaku určeným spôsobom.
Východisková stanica	Stanica, v ktorej vlak po svojom vzniku začína svoju jazdu.
Cestovný poriadok vlakovej dopravy	Súhrn jednotlivých vlakových spojov, údajov o ich vedení po železničnej infraštruktúre, o časových polohách a rozsahu prevádzky informujúci verejnosť.
Grafikon vlakovej dopravy (GVD)	Model základného riadenia prevádzkových procesov v železničnej doprave, z ktorého vyplýva typová činnosť všetkých organizačných zložiek prevádzkovateľov infraštruktúry a železničných podnikov súvisiacich s vlakovou dopravou.
List grafikonu vlakovej dopravy	Grafické zobrazenie jász vlakov v súradnicovej sieti doplnené záhlavím a okrajovými údajmi.
Priepustnosť	Dopravná výkonnosť vyjadrená počtom vlakov, ktorú ešte možno na železničnom zariadení realizovať, bez toho, aby bola znížená požadovaná kvalita vlakovej dopravy.

Dopravná priepustnosť	Počet dopravných prostriedkov alebo iných jednotiek dopravy, ktoré môžu v určenom čase prejsť určeným miestom dopravnej cesty.
Praktická priepustnosť	Výkonnosť, pri výpočte ktorej berieme do úvahy nielen potrebu údržby zariadenia, prípadne skutočnosť, že príslušné zariadenie slúži aj na vykonávanie inej činnosti, ako na ktorú prevažne slúži a je určené, ale tiež časovú zálohu nutnú na odstránenie eventuálnych porúch či nepravidielností vo vlakovej doprave.
Teoretická (maximálna) priepustnosť	Výkonnosť, pri výpočte ktorej neuvažujeme žiadne časové straty a predpokladáme, že zariadenie, ktorého priepustnú výkonnosť máme stanoviť, slúži výlučne pre činnosti, pre ktorú je určené, a nevyhnutné technologické časy obsadenia na seba tesne bezprostredne nadväzujú, bez akýchkoľvek časových strát.
Výhľadová priepustná výkonnosť	Priepustná výkonnosť, ktorá sa stanovuje na základe požiadaviek na kvalitu dopravy, ako aj kvalitatívnych charakteristík skúmaného železničného zariadenia, ktoré ešte nemusí byť realizované.
Kapacita železničnej infraštruktúry	Počet vlakových trás, ktoré možno naplánovať v určitom časovom období na určitej časti železničnej infraštruktúry vzhľadom na heterogenitu druhov vlakov a požadovanú kvalitu vlakovej dopravy.
Kapacitná analýza	Zistenie obmedzení kapacity železničnej infraštruktúry, ktoré neumožňujú primerane vyhovieť všetkým požiadavkám všetkých žiadateľov a navrhnúť spôsob, ktorý by to umožnil.
Základný grafikon	Grafikon vlakovej dopravy, ktorý platí v základnom období jedného roka, počnúc vždy od druhej decembrovej nedele.
Maximálny grafikon	Rovnoběžný grafikon vlakovej dopravy, v ktorom je zakreslený najväčší možný počet vlakov jedného druhu.
Pref'azená infraštruktúra	Úsek železničnej siete, na ktorom aj po rokovaní so žiadateľmi o kapacitu železničnej infraštruktúry a po koordinácii nie je možné v určitom období primerane uspokojiť dopyt po kapacite infraštruktúry.
Pref'azený grafikon	Grafikon s nadmerným využitím priepustnosti.
Voľná (nevyužitá) kapacita dopravnej cesty	Rozdiel medzi počtom pridelených vlakových trás a kapacitou železničnej infraštruktúry.
Križovanie vlakov	Vyhnutie dvoch vlakov opačného smeru v dopravni s koľajovým rozvetvením na jednokoľajnej trati s obojsmernou prevádzkou.
Jednoduchý grafikon	Typ grafikonu vlakovej dopravy, v ktorom vlaky jedného a druhého smeru sa na jednokoľajných tratiach striedajú, pričom nedochádza k jazde dvoch alebo viacej vlakov rovnakého smeru za sebou.

Skupinový grafikon	Typ grafikonu vlakovej dopravy, v ktorom vlaky rovnakého smeru jazdia za sebou v medzistaničnej vzdialenosti.
Zväzkový grafikon	Typ grafikonu vlakovej dopravy, v ktorom sú jazdy vlakov usporiadané vo zväzkoch, čo je umožnené rozdelením medzistaničného úseku oddielovými návestidlami na priestorové oddiely.
Rovnoběžný grafikon	Typ grafikonu vlakovej dopravy, v ktorom sú vlakové trasy v určitom medzistaničnom úseku rovnako strmé, rovnobežné, paralelné, a teda nedochádza k predchádzaniu vlakov.
Nerovnoběžný grafikon	Typ grafikonu vlakovej dopravy, v ktorom trasy vlakov nie sú rovnobežné, čo je dané rôznymi jazdnými časmi vlakov, tento typ grafikonu sa nazýva aj normálny alebo komerčný.
Jednosmerná vlaková doprava	Vlaková doprava, pri ktorej vlaky na traťovej koľaji jazdia jedným smerom.
Obojsmerná vlaková doprava	Vlaková doprava, pri ktorej vlaky na traťovej koľaji jazdia obidvoma smermi.
Jednokoľajný obojsmerný grafikon	Typ grafikonu vlakovej dopravy, v ktorom vlaky oboch smerov jazdia striedavo po jednej traťovej koľaji. Protismerné vlaky sa môžu stretávať len v staniach alebo výhybniach križovaním.
Časové normatívy grafikonu vlakovej dopravy	Časové prvky grafikonu vlakovej dopravy, ktoré sú záväzné pri konštrukcii grafikonu, sú to najmä jazdné časy v priestorových oddieloch, pobyty vlakov, prevádzkové intervaly, následné medzičasy, elektrické medzičasy, príchodové medzičasy.
Časová záloha v grafikone	Rozdiel medzi časovým odstupom medzi dvoma vlakmi v slede a najkratším časom obsadenia daným sledom vlakov, nazýva sa aj záložný čas.
Následný medzičas	Najkratší čas (potrebný na zabezpečenie plynulosti a bezpečnosti jazdy vlakov do najbližšej dopravne, v ktorej je možné predchádzanie, alebo do najbližšej odbočky, kde jeden z vlakov ide na odbočnú trať) medzi odchodom (prechodom) prvého vlaku z dopravne a odchodom (prechodom) následného vlaku z tej istej dopravne po tej istej traťovej koľaji do toho istého priestorového oddielu.
Jazdný čas	Časový úsek potrebný na to, aby vlak prešiel vzdialenosť medzi dvoma obsadenými stanovinami pre riadenie sledu vlakov (dopravnami alebo medzi dopravňou a miestom na širšej trati, kde zastavuje alebo sa rozbieha).
Pravidelné jazdné časy	Jazdné časy záväzné pre zostavu grafikonu vlakovej dopravy, vypočítané predpísaným spôsobom pre stanovený normatív hmotnosti, rad hnacieho dráhového vozidla.
Predná dopravňa	Najbližšia dopravňa v smere jazdy vlaku.
Zadná dopravňa	Posledná dopravňa, z ktorej vlak odišiel alebo ňou

	prešiel.
Prechod vlaku	Čas, keď čelo vlaku prejde okolo stanovišťa zamestnanca, ktorý zapisuje časové údaje o prechode vlaku, alebo čas, keď vlak prejde okolo iného určeného miesta.
Sled vlakov	Časové usporiadanie jász vlakov na traťovej koľaji medzi dopravňami.
Prevádzkový interval	Najkratší čas (potrebný na splnenie všetkých úkonov predpísaných na zabezpečenie plynulého a bezpečného chodu vlakov v miestach možného vzájomného ohrozenia v dopravňiach a v niektorých stanovištiach na šírej trati) medzi príchodom a odchodom alebo prechodom druhého vlaku idúceho rovnakým alebo opačným smerom.
Staničný prevádzkový interval	Prevádzkový interval, pri ktorom miestom možného vzájomného ohrozenia jász vlakov je staničné zhlavie.
Traťový prevádzkový interval	Interval, kde miestom možného vzájomného ohrozenia jász vlakov je priestorový oddiel. Stanovujú sa pre dopravne a stanovištia na šírej trati, v ktorých vstupuje druhý vlak do priestorového oddielu.